

5. Genindorzhieva, D. B. (2013), A concept of charisma by Max Weber, *Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogo universiteta* [The bulletin of the Buryat state university], vol. 5: Psychology, social work, Ulan-Ude: Izd-vo BGU, pp. 131–135. (in Russian).
6. Enkel'man, N. B. (2000), *Harizma. Lichnostnye kachestva kak sredstvo dostizheniya uspekha v professional'noy i lichnoy zhizni*. [Charisma. Personal qualities as means of achievement of success in professional and a private life], Moscow, AO "Interekspert". (in Russian).
7. Kravchenko, V. I. (2005), "Charisma as a Sociocultural Phenomenon: Philosophical-Anthropological Analysis", The dissertation of the Doctors of Philosophy. Specials 09.00.13 "Religious studies, philosophical anthropology, and philosophy of culture", Saint Petersburg, A. S. Pushkin Leningrad State University, 278 p. (in Russian).
8. Krichevskiy, R. L. (2007), *Psikhologiya liderstva: uchebnoe posobie* [Psychology of leadership: tutorial]. Moscow, Statut. (in Russian).
9. Kuzma Skryabin: the biography of a simple "dude" who became an icon of Ukrainian rock, available at: <https://styler.rbc.ua/rus/zvyozdy/kuzma-skryabin-biografiya-prostogo-chuvaka-1453999973.html> (access February 16, 2018).
10. Kuzmenko, O. (2016), *Hrupa Skriabin ta druzi po stseni* [The Group Skryabin and friends on stage], Lviv, Vyd-vo Staroho Leva. (in Ukrainian).
11. Kuzmenko, O. (2015), *Moia doroha ptakha. Mamyna knyzhka* [My dear bird. My mother's book], Lviv, Vyd-vo Staroho Leva. (in Ukrainian).
12. Nestulya, O. O., Nestulya, S. I. (2014), Charisma and charismatic leadership: an analysis of the basic concepts, *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka* [Labor relations: theory and practice], no. 1, Kyiv, Vadym Hetman Kyiv National Economic University, pp. 125–131. (in Ukrainian).
13. Skriabin, K. (2016), *Poeziia* [Poetry], Kharkiv, Folio. (in Ukrainian).
14. Skriabin, K. (2014). *Ya, "Pobeda" i Berlin* [I, "Pobeda" and Berlin], Kharkiv, Folio. (in Ukrainian).
15. Starovoitova, G. M. (2013), Peculiarity and special features of charismatic leadership formation, *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli im. M. Tugan-Baranovskoho* [Bulletin of the M. Tugan-Baranovsky Donetsk National University of Economics and trade], vol. 2(58), Donetsk, Mykhailo Tugan-Baranovsky Donetsk National University of economics and trade, pp. 59–65. (in Ukrainian).
16. Shtogryn, M. (2015), Chronotope of Journey as an Initiation Model in the Tale of Andrii Kuzmenko "Me, "Pobeda" and Berlin"», *Volyn filologichna: tekst i kontekst* [Volyn philological: text and context], no. 19, Lutsk, Lesya Ukrainka Eastern European National University, pp. 309–316. (in Ukrainian).
17. Weber, M. (1965), *The sociology of religion* [Trans. by E. Fiscoff. Introd. by T. Parsons], London, Methuen. (in English).

УДК 78.071.2

Ольга Войченко
Альбіна Хлопотова
Вадим Юрчук

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ БЕК-ВОКАЛІСТА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ЕСТРАДНОЇ МУЗИКИ

У статті розглянуто значення бек-вокалу в естрадній музиці. Проаналізовано вплив технологій звукозапису на розвиток та популяризацію поп-музики. Визначено основні компоненти твору, який відповідає запитам музичної індустрії та широкого загалу – наявність музичного матеріалу з вдалим аранжуванням, високий рівень виконавської

майстерності і гарної якості студійний запис. Виділено вимоги, до бек-вокаліста – розвинений гармонічний слух, здатність добре читати нотний текст із листа, підлаштовуватися до манери, що обрав головний вокаліст, стильового напрямку, тобто володіти якостями, що будуть свідчити про універсальність виконавця.

Ключові слова: естрадна музика, бек-вокал, звукозапис, манера, співак.

**Ольга Войченко
Альбина Хлопотова
Вадим Юрчук**

СПЕЦИФИКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БЕК-ВОКАЛИСТА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ ЭСТРАДНОЙ МУЗЫКИ

Рассмотрено значение бэк-вокала в эстрадной музыке. Проанализировано влияние технологий звукозаписи на развитие и популяризацию поп-музыки. Определены основные компоненты произведения, отвечающего запросам музыкальной индустрии и широкой общественности – наличие музыкального материала с удачной аранжировкой, высокий уровень исполнительского мастерства и хорошего качества студийная запись. Выделены требования к бэк-вокалисту – развитый гармонический слух, способность хорошо читать нотный текст с листа, подстраиваться к выбранной главным вокалистом манере, стилевому направлению, то есть обладать качествами, которые будут свидетельствовать об универсальности исполнителя.

Ключевые слова: эстрадная музыка, бэк-вокал, звукозапись, манера, певец.

**Olha Voichenko
Albina Khlopotova
Vadym Yurchuk**

SPECIFICITY OF BACKING VOCALISTS ACTIVITY IN THE CONTEXT OF MODERN POP MUSIC

Nowadays pop music is a leading area of modern music culture. The most popular and widespread is vocal-instrumental pop music. Bend leaders and vocalists attract the attention of the general public, becoming youth idols and a model to follow the next generation of singers. However, the activities of other performers of pop performers are often left out of the attention of the public and the general public. Most compositions of pop singers are accompanied by singing backing vocalists, which provides songs of a complete, holistic, balanced form. However, the activities of backing vocalists, requirements related to their performance practice, different from those put forward by soloists, did not find a reason for scientific literature in art studies. The separation of the aspects of preparation for the professional activity of backing vocalists will help to understand the aspects of the preparation of singers, which should pay attention.

Despite the fact that the content of songs that relate to pop music, mainly focused on the discovery of lyrical themes, there are a number of features that are inherent in a musical product that claims to be widespread in contemporary culture. This is an interesting and relevant time arrangement, a high technical level of sound quality, scenic brightness. The current development of musical technologies can help to create backing vocal without involving other vocalists, using different sessions of one main vocalist. In the case of performing a song accompanying a phonogram that reproduces all the lines except the vocals, a similar option is possible. A significant number of modern compositions can move on the Internet, where a melody, and a counterpoint, and harmonious voices can sing one vocalist. Similar versions are usually associated with a studio record or even with a recording in personal mini-studios. However, in the case of live performances, it is necessary to participate not only the soloist, but also the vocal support of one or more vocalists.

Backing vocalist's activity is not always connected with stage performances. A versatile and competent singer can find work in recording studios, whose work will be to add backing vocal to groups and performers who create their repertoire in it. When recording certain tracks, there may be problems in their arrangement, harmonization of the melodic line, which will require rapid changes, respectively, the vocalist who can quickly grab and correctly reproduce the high quality musical material will be extremely appreciated. Only vocal skill is not enough to create a beautiful studio sample. There are a number of works that justify the technical aspects associated with the processing and creation of backing vocals in the studio space.

For modern pop music, there is a considerable interest in the creation of high-quality technical content of musical material and attention to the details of the texture. Singers performing this function must have developed harmonious rumors, have the ability to read the musical notes well, adapt well to the style chosen by the lead singer, and reproduce the timbre neutrality, which testifies to the versatility of the performer. Such requirements require careful preparation, which will manifest itself in the successful professional activity of the vocalist.

Key words: *pop music, backing vocal, sound recording, manner, singer.*

Естрадна музика наразі є провідною сферою сучасної музичної культури. Найбільш популярний та поширений її вокально-інструментальний різновид. Бенд-лідери і вокалісти привертають увагу широкого загалу, стаючи кумирами молоді й зразком для наслідування наступним поколінням співаків. Проте діяльність інших учасників виступів естрадних виконавців нерідко залишається поза увагою публіки. Більшість композицій поп-співаків супроводжується співом бек-вокалістів, який надає пісні завершеного, цілісного, врівноваженого звучання. Проте діяльність бек-вокалістів, вимоги, пов'язані з їх виконавською практикою, що відрізняються від тих, які висловлюють солістам, досі не обґрунтовані в науковій мистецтвознавчій літературі. Виокремлення аспектів підготовки до професійної діяльності бек-вокалістів сприятиме усвідомленню аспектів підготовки співаків, на які варто звернути увагу.

У мистецтвознавчому пласті сьогодення нема самостійних розробок, що були б присвячені ґрунтовному дослідженню виконавських, технічних та культурологічних аспектів бек-вокалу. Проте можна виокремити низку робіт, в яких запропоновано певні рекомендації, пов'язані з написанням бек-вокалу, насамперед праці західних авторів. Так Б. Лашуа та П. Томпсон [7] спрямували свій науковий інтерес на розкриття особливостей творчого процесу в студіях звукозапису. В колективній праці німецьких авторів А. фон дем Кнесбека, С. Крафта та У. Цольцера [6] увагу зосереджено на використанні систем, які сприяють обробці звуку в реальному часі, що застосовують при додаванні бек-вокалу. Деякі практичні рекомендації щодо принципів створення бек-вокалу в аранжуванні поп-пісень виокремив Г. Евер [3]. Широке коло питань, пов'язаних з функціонуванням естрадного мистецтва, окреслили такі автори, як Е. Браатен [2], Т. Грацік [4], Е. Джонс [5].

Мета статті – проаналізувати виконавські аспекти діяльності співаків, які виконують бек-вокал у піснях, що належать до сучасної естрадної музики, виокремити ключові аспекти естрадної музики, вирізнити особливості професійної діяльності вокаліста та окреслити специфіку вимог, до бек-вокалістів.

Естрадна музика є важливою частиною культури сьогодення. Насамперед вона стає формою, що відповідає запитам публіки. І саме ця ознака служить такою, що найкраще може її охарактеризувати в сутнісному відношенні. Зокрема, доцільним є визначення естрадної музики, яке подає у своїй роботі Е. Браатен: “Це комерційно вироблені форми музики, базовані на популярній культурі, тобто такій, що в даний час звертається до великої аудиторії і нею затверджується; представлена зазвичай записом пісні на компакт-дису, що охоплює звукові доріжки, структуровані та відформатовані для відтворення (короткі й мелодійні композиції ліричного змісту), зі стилістичними рисами, які поєднуються в основному з “поп-музикою”” [2, р. 12]. Зазначимо, що саме завдяки технологіям звукозапису відбувається подальше життя творів поп-музики. За умов наявності студійного запису уможливується просування творів естрадного мистецтва.

Важливим чинником, що регулює попит на естрадну музику, є її відповідність смакам великої слухацької аудиторії. Відомий ряд авторів, які перебувають у тренді, чію музику виконують багато різних виконавців. Іноді це призводить до зниження результатів їх діяльності від творчих доробків до артефактів рутинної та формалізованої діяльності. “Поп-музика, принаймні на рівні творчого процесу, залишається арт-формою, що, як правило, виробляють у ремісничих режимах окремі особи і малі групи з високим рівнем спеціальних навичок” [5, р. 2]. Попри те, що зміст пісень, які належать до поп-музики, сконцентровані в основному на розкритті ліричної тематики, є ряд рис, що притаманні музичному продуктові, котрий претендує на значне поширення в сучасній культурі. Це – цікаве та відповідне часу аранжування, високий технічний рівень якості звучання, сценічна яскравість. І одним зі складників, без яких важко уявити композицію, є бек-вокал. Сама етимологія слова “бек-вокал”, пов’язана з англійським – *backing vocal*, тобто співом на задньому плані.

Можна сформулювати наступне визначення бек-вокаліста (*backing vocalist, backup singer, background singer*): це – співак, який не виконує головну мелодичну лінію, але співає контрапунктичні лінії, утворюючи гармонічні співзвуччя стосовно головного вокаліста, співаючи акордові нашарування з іншими бек-вокалістами. Він здійснює функцію супроводу, проте процентне співвідношення бек-вокалу в піснях є різним.

Зауважимо, що від початку виникнення звукозапису його функцією було збереження живого виступу, яке мало бути максимально досконалим. Проте поступово намічається тенденція, коли робота у студії перетворюється на самостійну творчу діяльність, яка спрямована не лише на ідеальний запис музичного цілого, а й на перетворення в іншу звукову іпостась першооснови. “Популярна музика розробила нову сферу, в якій студійні технології використовують для створення винахідливих звукових презентацій, які не мають призначення дублювати об’єктивну реальність” [4]. Теодор Грацік зауважив: розвиток сучасної студійної інженерії сприяє тому, що їх продукт можна сприймати як самостійні твори. “Як і деяка електронна музика європейської художньої традиції, композиції, створені багатьма звукозаписуючими рекордами, – це музичні твори, котрі можна продемонструвати лише через електронне відтворення” [4]. У більш технічно забарвленому ракурсі визначили студію звукозапису Б. Лашуа та П. Томпсон: “Студії звукозапису – це місця, що потребують інтенсивної уваги до створення музики, де (наприклад, при перезаписі диску в мультисекундні відрізки часу) музику деконструють і реконструюють з певною метою та під чітким контролем” [7, р. 85].

Сучасний розвиток музичних технологій може допомогти створювати бек-вокал без залучення інших вокалістів, використовуючи різні сесії одного головного вокаліста. У разі виконання пісні під супровід фонограми, яка відтворює усі лінії, крім вокалу, подібний варіант є можливим. Значна кількість сучасних композицій може просуватись у мережі Інтернет, де і мелодія, і контрапункт, і гармонічні голоси може співати один вокаліст. Подібні версії зазвичай пов’язані зі студійним записом чи навіть із записом у персональних міні-студіях. “Бек-вокал можна розглядати як засіб покращення треків. Бек-вокал може зробити звук голосу більшим і надати йому глибини. Гарним прикладом цього буде подвоєння вокалу, яке створюватиме враження, що співають дві людини, хоча все співає одна. Це створює ефект наявності бек-вокаліста” [1]. Подібні можливості відкриваються з Ableton Live. Проте у разі концертного виконання, що відбувається живо, необхідно є участь не лише соліста, а й вокальної підтримки одного чи кількох вокалістів. Відповідно, потреба у співаках, які спроможні співати бек-вокал, надзвичайно велика.

Гарі Евер зазначив, що за добре створеного бек-вокалу пісня може мати великий успіх, проте потрібно враховувати багато різних чинників. “Якщо ви намагаєтесь написати бек-вокал для вашої наступної пісні й зіткнулися з проблемами, можливо, це відбувається через порушення деяких основних принципів. Гармонічні співзвуччя, що виконує бек-вокал, коли вони добре написані, добре виконані та добре записані, можуть надати музиці справді професійного блиску” [3]. Не можна врахувати всі принципи при створенні фонового вокалу, адже в кожному жанрі естрадної музики бек-вокал має бути іншим. Проте можна виділити певні спільні риси, що мають бути притаманними виконавцям.

Які ж саме функції зазвичай виконує бек-вокаліст? Зауважимо, що в деяких піснях надзвичайно розвинена гармонічна фактура, яка згідно з рішенням аранжувальника мають відтворювати вокально. Бек-вокалісти повинні вміти будувати підголоски стосовно мелодійної лінії. Якщо солісти мають добре відтворювати нотний текст, то бек-вокалісти мають робити це набагато вправніше і з листа. Крім цього, найкращі бек-вокалісти можуть будувати підголоски до основної лінії, не вимагаючи письмового варіанта від автора пісні чи аранжувальника. Деякі співаки мають подібний талант від природи, проте цю навичку можна також виховати.

Варто зауважити, що діяльність бек-вокаліста не завжди пов'язана зі сценічними виступами. Універсальний та компетентний співак може знайти роботу в студіях звукозапису, діяльність якого полягатиме у тому, щоб додавати бек-вокал у разі необхідності групам та виконавцям, які створюють у ній запис свого репертуару. Під час запису певних композицій можуть виявлятися проблеми в їх аранжуванні, гармонізації мелодійної лінії, що потребуватиме швидких змін, відповідно вокаліста, який може схоплювати і грамотно відтворювати музичний матеріал, цінуватимуть надзвичайно високо. Звісно, що однієї вокальної майстерності недостатньо для того, щоби створити гарний студійний зразок. Наразі відомо низку робіт, в яких обґрунтовані технічні аспекти, пов'язані з обробкою та створенням бек-вокалу в студійному просторі. Так, у роботі німецьких авторів А. фон дем Кнесбека, С. Крафта та У. Цольцера обґрунтовано використання системи, що працює у реальному часі задля гармонізації поєднання бек-вокалу і партії соліста: "Запропонована система для синтезу бек-вокалу з головною мелодією, що здійснюється завдяки зміщенню головного сигналу. Гармонізація основного вокалу базується на акордах, які обирають з матеріалу акомпанементу. Система працює повністю автономно, без необхідності надавати зміни у кожній виконуваній пісні" [6, р. 301]. Використання подібної системи в реальному часі не може виправити усі недоліки, що виникають при виконанні, але здатні сприяти більшій ансамблевості, гармонічності звучання.

Звісно, що хоча сучасні технології спрощують деякі аспекти виконавської діяльності, проте базові навички, якими має володіти вокаліст, залишаються незмінними. Спів з опорою на слух є так само важливим, як і вміння читати нотний текст із листа. Необхідною вимогою є спів у різних вокальних манерах, адже в проектах може знадобитися будь-який тип голосу. Можна зауважити, що в той час, як виконавець-соліст, як правило, співає в якійсь одній вокальній манері – академічній, естрадній, джазовій, то бек-вокаліст повинен вміти підлаштовуватися під будь-який стильовий напрямок та легко переходити з однієї манери в іншу.

Загальновідомо, що однією з найважливіших ознак голосу є його тембральне забарвлення. Якщо солісти-співаки прагнуть до пошуку власного неповторного тембрового, регістрово-диференційованого забарвлення, то бек-вокалісти повинні вміти "приховувати" його. Важливо, щоб голос бек-вокаліста був сумісний із голосом соліста, що можливе у разі значної тембральної гнучкості.

Варто зазначити, що багато відомих співаків-солістів та учасників гуртів розпочинали свою кар'єру як бек-вокалісти. Ця практика є не лише поширеною, а й надзвичайно продуктивною, адже вона надає гарний досвід для маловідомого виконавця, допомагає створювати контакти в музичній індустрії, дає шанс, щоб їх помітили інші музиканти. Виконавська діяльність у гарних вокалістів може поєднуватися з викладацькою діяльністю, участю в інших проектах, як-от спів у хорових колективах, ансамблях. У професійній діяльності бек-вокаліста чималу роль необхідно відводити також сценічному руху – вмінню добре танцювати, адже іноді бек-вокалісти мають також виконувати функцію танцювальної групи.

Поширювати послуги та рекламувати бек-вокалістів можна завдяки створенню демо-запису. Він має охоплювати кілька найкращих композицій, які б демонстрували голосовий діапазон, спів у різних манерах. Доречним є запис пісні, що демонструвала б уміння співати, мелодичну лінію, контрапункти до неї, акордове заповнення. Наразі для сучасної культури притаманне використання мережі Інтернет для просування себе, в чому може стати у нагоді власний веб-сайт.

Отже, для сучасної естрадної музики притаманний значний інтерес до створення якісного, в технічному розумінні, музичного матеріалу та увага до деталей фактури. Одним з невід'ємних компонентів вокальних творів поп-напрямку є використання бек-вокалу. Його створення можливе за поєднання різних рівневих факторів – наявності музичного матеріалу, його гарного виконання та високоякісного звукозапису. За рахунок програмного забезпечення можливе створення бек-вокалу без залучення виконавців, окрім соліста. Проте у разі концертних виступів наживо є нагальна необхідність у високоякісних бек-вокалістах. Співаки, які виконують дану функцію, повинні мати розвинений гармонічний слух, могли добре читати нотний текст з листа, чітко підлаштовуватися до манери, що обрав головний вокаліст, стильового напрямку, відтворювати темброву нейтральність, яка є свідченням універсальності виконавця. Дотримання подібних вимог потребує ретельної підготовки, яка проявлятиметься в успішній професійній діяльності вокаліста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Adding and Manipulating Backing Vocals. [Electronic resource]. – Access mode : <https://subaqueousmusic.com/adding-and-manipulating-backing-vocals/>.
2. Braathen E. S. Metaphor as a Communication Strategy within a Pop Music Recording Setting. Dissertation for the Degree of Philosophiae Doctor (PhD) at Faculty of Fine Arts. – Oslo : University of Agder, 2012. – 202 p.
3. Ewer G. Guiding Principles for Writing Good Backing Vocals. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.secretsofsongwriting.com/2013/03/07/guiding-principles-for-writing-good-backing-vocals/>.
4. Gracyk T. The Aesthetics of Popular Music. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.iep.utm.edu/music-po/>.
5. Jones E. “I do it for the love”: Pop music and aspirational labour / Ellis Jones. – University of Leeds, 2017. – 12 p.
6. Knesebeck A. Realtime system for backing vocal harmonization / Adrian von dem Knesebeck, Sebastian Kraft and Udo Zölzer // Proc. of the 14th International Conference on Digital Audio Effects (DAFx-11), Paris, France, September 19–23, 2011. – Hamburg, 2011. – pp. 301–306.
7. Lashua B. D. Producing Music, Producing Myth? Creativity in Recording Studios / Brett D. Lashua, Paul Thompson // Journal of the International Association for the Study of Popular Music. – Vol. 6, no. 2 (2016). – pp. 70–90.

REFERENCES

1. Adding and Manipulating Backing Vocals. Electronic resource, available at: <https://subaqueousmusic.com/adding-and-manipulating-backing-vocals/>. (in English).
2. Braathen, E. S. (2012), Metaphor as a Communication Strategy within a Pop Music Recording Setting. Dissertation for the PhD at Faculty of Fine Arts, Oslo, University of Agder, 202 p. (in English).
3. Ewer, G. Guiding Principles for Writing Good Backing Vocals. Electronic resource, available at: <https://www.secretsofsongwriting.com/2013/03/07/guiding-principles-for-writing-good-backing-vocals/>. (in English).
4. Gracyk, T. The Aesthetics of Popular Music. Electronic resource, available at: <http://www.iep.utm.edu/music-po/>.
5. Jones, E. (2017), “I do it for the love”: Pop music and aspirational labour, University of Leeds. (in English).
6. Knesebeck, A. Kraft, S. and U. Zölzer (2011), Realtime system for backing vocal harmonization, *Proc. of the 14th International Conference on Digital Audio Effects (DAFx-11), Paris, France, September 19–23, 2011*, Hamburg, pp. 301–306. (in English).
7. Lashua, B. D. and Thompson, P. (2016), Producing Music, Producing Myth? Creativity in Recording Studios, *Journal of the International Association for the Study of Popular Music*, vol.6, no.2, pp. 70–90. (in English).